

ZMENY PRI ODHAĽOVANÍ MANIPULÁCIE S DIGITÁLNYMI TACHOGRAFMI

Miloš Poliak¹

Pri kontrolách sociálnej legislatívy v priebehu ostatných rokov sa zistilo, že pravidelné kontroly a prehliadky účinne neodrádzajú tých vodičov a prevádzkovateľov, ktorí sa pokúšajú zneužívať systém evidencie režimu práce vodiča prostredníctvom tachografu používaním manipulačných zariadení alebo iných podobných prostriedkov (napr. inštaláciou magnetov v oblasti snímača tachografového systému). Takéto pokusy a hrozby predstavujú vážne riziko pre bezpečnosť cestnej premávky a majú tiež neprijateľné nepriaznivé vplyvy na spravodlivú hospodársku súťaž a sociálne podmienky vodičov v cestnej doprave.

Z tohto dôvodu bolo 23. 1. 2009 v Úradnom vestníku EÚ publikované **odporúčanie Komisie č. 2009/60/ES o usmerneniach pre osvedčené postupy pri zabezpečovaní dodržiavania predpisov týkajúcich sa kontrol záznamových zariadení, ktoré sa majú vykonávať pri cestných kontrolách a vo schválených dielňach**. V tomto odporúčaní sa ustanovujú postupy pri zabezpečovaní dodržiavania predpisov a popisujú sa doplňujúce kontroly, ktoré sa majú vykonávať na cestách s cieľom výrazne zlepšiť odhaľovanie a zabraňovanie používaniu zariadení na oklamanie digitálneho tachografového systému.

Vzhľadom na to, že pravidelné kontroly v súčasnosti nedokážu zaručiť, že zariadenia nebudú inštalované a používané neskôr, po skončení kontrol, je potrebné zaviesť nové kontroly na cestách. Pravdepodobnosť nájdenia takéhoto zariadenia je oveľa vyššia počas cestných kontrol, keď je možné vozidlo dôkladnejšie prezrieť. Odporúčanie Komisie č. 2009/60/ES požaduje, aby frekvencia a charakter cestných kontrol mal podporovať, aby sa výrazne posilnil odstrašujúci faktor zvýšením rizika odhalenia takých zariadení.

Hlavným dôvodom sprísnenia kontrol je skutočnosť, že prítomnosť manipulačných zariadení určených na zasahovanie do správnej činnosti a do funkcií systémov digitálnych tachografov vo vozidlách predstavuje jednu z najzávažnejších hrozieb pre bezpečnosť systému. Používanie alebo úmysel používať takéto zariadenia narúša spravodlivú hospodársku súťaž tým, že poskytne bezohľadným prevádzkovateľom alebo vodičom neoprávnenú komerčnú výhodu a vytvára neprijateľné nepriaznivé sociálne vplyvy na vodičov tým, že im umožňuje alebo ich núti viesť vozidlo oveľa dlhší čas, ako to pripúšťa legislatíva.

Podľa odporúčania Komisie č. 2009/60/ES kontrolóri vykonávajúci kontroly sociálnej legislatívy alebo technickej spôsobilosti vozidla by mali kontrolovať aj správnosť fungovania a používania tachografu s cieľom odhaliť používanie manipulačných zariadení. Ďalej odporúčanie Komisie požaduje, aby najmenej **10 % z celkového počtu kontrolovaných vozidiel bolo kontrolovaných na prítomnosť manipulačných zariadení**.

Odporúčanie Komisie č. 2009/60/ES definuje tri druhy kontrol na odhalenie manipulačných zariadení pri digitálnych tachografoch:

¹ Ing. Miloš Poliak, PhD; Katedra cestnej a mestskej dopravy, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline; Univerzitná 1; 010 26 Žilina; tel.: 041/513 3531; Milos.Poliak@fpedas.uniza.sk

- Metódy dvoch kontrolných bodov s analýzou skutočnej rýchlosti alebo vzdialenosti vozidiel – spočívajú:
 - v kontrole rýchlosti v konkrétnom čase. Na uplatnenie tejto metódy kontrolóri, ktorí používajú pevné alebo mobilné kamery alebo prístroje na meranie rýchlosti, merajú skutočnú rýchlosť vozidla pred jeho zastavením pri cestnej kontrole v konkrétnom čase. Zo stiahnutých údajov z digitálneho tachografu sa porovnávajú záznamami o rýchlosti za 24 hodín v konkrétnom čase s rýchlosťou skutočne nameranou pred niekoľkými kilometrami;
 - v kontrole pevnej vzdialenosti. Na uplatnenie tejto metódy sa zvolí kontrolný bod v známej vzdialenosti od konkrétneho miesta, v ktorej majú kontrolní úradníci zariadenia alebo prostriedky na zaznamenanie času, keď sa identifikované vozidlo zastavilo alebo minulo tento konkrétny bod (potvrdenky o zaplatení mýta, kamerové záznamy, správy hraničných kontrol atď.). V kontrolnom bode kontrolór stiahne z digitálneho tachografu súbor s podrobnými záznamami o rýchlosti za 24 hodín a porovná priemernú rýchlosť zaznamenanú medzi kontrolným bodom a konkrétnym miestom s rýchlosťou vypočítanou zo známej vzdialenosti a z času potrebného na dosiahnutie kontrolného bodu.

Významný rozdiel hodnôt rýchlosti alebo času predstavuje podozrenie, že na vozidle bolo použité manipulačné zariadenie. Kontrolný úradník môže odoslať vozidlo do dielne na podrobnú kontrolu bez toho, aby musel nevyhnutne na mieste vykonať ďalšie kontroly.

- **Metódy jedného kontrolného bodu založené na podrobnej analýze stiahnutých údajov** – pre overenie podozrenia o prítomnosti manipulačného zariadenia, ktoré by oprávnilo kontrolných úradníkov urobiť akékoľvek kroky, ktoré považujú za potrebné na jeho odhalenie, kontrolní úradníci môžu:
 - porovnať činnosti vodiča stiahnuté z karty alebo z jednotky vozidla s akýmkoľvek iným dokumentom v papierovej forme vo vozidle a s vyhláseniami vodiča. Nezrovnalosť medzi týmito údajmi môže viesť k vzniku podozrenia;
 - preskúmať súbor udalostí a porúch uložený v jednotke vozidla, najmä z posledných 10 dní:
 - § pokus o narušenie bezpečnosti,
 - § prerušenie napájania (najdlhšia udalosť),
 - § chyba údajov o pohybe (najdlhšia udalosť),
 - § porucha snímača.

Ak vodič nie je schopný vysvetliť a odôvodniť podstatu každej udalosti alebo poruchy, orgán zabezpečujúci dodržiavanie predpisov môže pokračovať v ďalšom skúmaní.

- Preskúmať súbory technických údajov uložené v jednotke vozidla, a najmä:
 - § údaje nastavenia času,
 - § kalibračné údaje (5 posledných kalibrácií, názov dielne a číslo jej karty) - príliš veľký počet kalibračných krokov môže znamenať, že sa vykonali s ukradnutou kartou dielne alebo s kartou dielne ohlásenou ako stratená.

V prípade, ak je kontrolný úradník aj po preskúmaní všetkých údajov uvedených vyššie presvedčený, že niečo nie je v poriadku, môže stiahnuť súbor s podrobnými záznamami o rýchlosti za 24 hodín a skontrolovať, či došlo k nereálnym zvýšeniam alebo zníženiam zrýchlenia vozidla, a prípadne aj to, či je profil jazdy v súlade s inými dokumentmi v papierovej forme vo vozidle a s vyhláseniami vodiča (počet zastávok, rýchlosť v horskej alebo mestskej oblasti...). Tieto fakty spolu s predtým uvedenými skutočnosťami môžu byť dôvodom na podozrenie, že vo vozidle je prítomné manipulačné zariadenie.

- **Metódy jedného kontrolného bodu založené na technickej kontrole plomb:** v prípade, keď je to možné a bezpečné, kontrolný úradník môže skontrolovať plomby. Ak plomby chýbajú, sú porušené alebo poškodené, mal by požiadať vodiča, aby odôvodnil situáciu. V opačnom prípade chýbajúce plomby predstavujú priestupok, pri ktorom kontrolór má právo požadovať, aby bol vodič spolu s vozidlom okamžite odoslaný do schválenej dielne za sprievodu kontrolného úradníka na prekontrolovanie zariadenia.

Odporúčanie Komisie 2009/60/ES obsahuje taktiež postupy, ktoré sa vykonávajú pri kontrole digitálneho tachografu v dielni po odporúčaní kontrolóra na dielenskú kontrolu. Táto kontrola pozostáva z nasledujúcich krokov:

- kontrola existencie plomb a ich nepoškodenia,
- analýza záznamov s údajmi z digitálneho tachografu,
- kontrola párovania medzi snímačom pohybu a jednotkou vozidla.